

EL CONTEXT DE L'ASCENS I LA CAIGUDA DE FITZGERALD

DAVID SOLER-ORTÍNEZ

«Tota vida és un procés de demolició», va escriure Francis Scott Key Fitzgerald el 1936. Quatre anys més tard, arruïnat, sense llibres en les impremtes i amb el seu nom caigut en l'oblit, moriria d'un atac de cor a l'edat de quaranta-quatre anys. L'ascens ferotge i la caiguda brusca del mateix somni americà de Fitzgerald només poden ser entesos si es té en compte el context socioeconòmic en què va viure. «Dóna'm un heroi i t'escriuré una tragèdia», havia escrit prèviament. Igual que els personatges de les seves novel·les, Fitzgerald va ser un heroi, però també se'l va endur la tragèdia.

Fitzgerald es va convertir als vint-i-tres anys, pràcticament de la nit al dia, en la nova sensació literària gràcies a la publicació de la seva primera novel·la *En aquest costat del paradís* (1920). Aquest llibre li va portar una fama prematura que va créixer fins a assolir, cinc anys més tard, el seu punt màxim amb la publicació de la seva novel·la més coneguda, *El gran Gatsby* (1925). Així, Fitzgerald va esdevenir un dels més grans novel·listes americans dels anys vint, enmig d'un període sense precedents de creixement econòmic que es va obstinar a retratar en les seves primeres novel·les.

La bonança econòmica de «l'època del jazz», acompanyada de nous desenvolupaments tecnològics i d'un impacte present entre molts americans a causa de la violència de la recent Primera Guerra Mundial, van donar lloc a un rebuig dels valors de l'època Victoriana de principis de segle (vistos com a antiquats) i, consegüentment, a una decadència dels valors morals encarnada en una voluntat de viure exuberantment. El somni americà, en el qual qualsevol persona de qualsevol posició social podia fer-se ric, va acabar sent una societat altament consumista i materialista, en què el desig pels diners i el plaer material va sobrepassar nivells sense precedents.

I Fitzgerald se sentia còmode en aquest context. Havent idolatrat sempre la riquesa i admirat una societat ostentosa, es va trobar de

cop i volta vivint com el mateix Jay Gatsby, tal com sempre havia desitjat. Guanyava una alta suma de dòlars, gaudia d'una fama primerenca i es va casar amb Zelda, la dona per qui tant havia lluitat i amb qui només s'havia aconseguit casar un cop va poder convèncer-la del seu poder econòmic.

Però els bons moments no van durar gaire. De sobte, el desastre econòmic internacional del crac del 29 i l'impacte que va tenir en la societat americana dels anys trenta van fer que l'aparició de la seva darrera novel·la publicada en vida, *Tendra és la nit* (1934), fos rebuda amb gran indiferència. El context socioeconòmic en què va aparèixer el llibre era pràcticament l'oposat al que hi havia quan va publicar *En aquest costat del paradís* o *El gran Gatsby*, i els lectors, que no tenien ganes de recrear-se en els moguts i pròspers anys vint, van creure —erròniament— que tornava en escena l'escriptor de la bonança econòmica, de l'exuberància i de l'apassionament pels diners. Ningú no en va voler saber gran cosa. Potser, sense voler-ho, la imatge que ell mateix s'havia creat li estava passant factura. Els seus llibres van deixar d'imprimir-se, el seu nom va caure en l'oblit i la seva vida es va veure afectada per l'alcoholisme, els problemes de salut i el tancament de la seva dona en un sanatori.

És possible que Fitzgerald s'obstinés en excés a voler lligar la seva obra i el seu talent a la brevetat d'uns pocs anys —*els roaring twen-*

ties—, deixant de banda el fet que el mateix pas del temps es podria endur el creixement econòmic i, de retruc, el seu èxit. Pocs autors han assolit una fama tan gran i han caigut tan bruscament com Fitzgerald, però possiblement la seva voluntat d'arrapar-se massa a la immediatesa líquida del present va causar que la mateixa societat que tant l'havia admirat ara li girés l'esquena.

No deixa de sorprendre'm que l'ascens i el posterior daltabaix de la majoria dels personatges de Fitzgerald emulin el moviment de la vida de l'autor, tal com si fossin un retrat *avant la lettre* o una premonició. Conscient de la seva decadència, Fitzgerald va escriure «tot s'ha perdut, excepte el record». Però, malgrat la caducitat del temps —la mateixa que va condemnar a Fitzgerald—, el record de la seva obra i de les tragèdies dels seus herois segueix intacte avui en dia.